

С. С. Гилюк,
магістрант ННІ педагогіки
(Магістратура 8.18010020 "Управління
навчальним закладом "Житомирського державного
університету імені Івана Франка, м. Житомир)
e-mail: SergeyGilbiofak@rambler.ru

Теоретичні аспекти аналітико-експертної діяльності в ЗНЗ

У даній статті здійснено огляд наукової літератури і нормативно-правової бази з питання теоретичних аспектів аналітико - експертної діяльності в ЗНЗ, що дає змогу ґрунтовніше розкрити особливості управління освітою. Було розглянуто основні аспекти аналітико - експертної діяльності в ЗНЗ. Висвітлено основні шляхи об'єктивного і коректного вирішення проблем аналітико-експертної діяльності ЗНЗ.

Актуальність теми. На даний час багато дослідників акцентують свою увагу на те, що актуальність структуризації аналітико-експертної діяльності та розробка технологій управління нею обумовлена потребами інтенсифікації освітніх реформ у ЗНЗ. Сьогодні аналітико-експертний компонент займає достатньо вагоме місце в діяльності ЗНЗ, оскільки він формує підставу для впровадження інноваційних змін, внесення корекцій у функціонування та розвиток загальноосвітніх навчальних закладів.

Модернізація освіти, зростає високими темпами розвитку науки та інтенсивним використанням інформаційних технологій, посилила позицію раціоналізму і предметності в управлінні. Використання у сфері управління освітою інформаційних технологій, прагнення споживачів освітніх послуг отримувати повну та зрозумілу інформацію про стан функціонування навчальних закладів, налагодження процесів алгоритмізації управлінської діяльності спричинили активне дослідження інтегрованих функцій управління, серед яких – аналітико-експертна [1].

Досліджуючи діяльність загальноосвітніх навчальних закладів стало глибшим завдяки домінуванню системного підходу в аналізі та оцінці педагогічних об'єктів. О. Я. Савченко використала системний підхід до аналізу модернізації змісту загальної середньої освіти. С. У. Гончаренко сформував закономірності педагогічного процесу школи. В. І. Бондар, Г. В. Єльнікова, В. І. Маслов, В. С. Пікельна, Є. М. Хриков заклали основи методології управління навчальними закладами. Ю. А. Конаржевський, Р. Х. Шакуров дослідили особливості та структуру керівництва педагогічними колективами. В. В. Олійник, В. А. Семиченко, Н. В. Кузьміна, В. П. Сімонов розробили моделі педагогічної діяльності вчителя та розвинули методологію оцінювання цієї діяльності.

Отже, вивчення механізмів управління аналітико-експертною діяльністю в навчальних закладах, мотивоване посиленням активності учасників освітнього середовища, сприятиме підтримці балансу між процесами функціонування і розвитку навчальних закладів та підвищення ефективності управлінських рішень на рівні навчального закладу [1].

Враховуючи те, що питанню «Аналітико-експертна діяльність у закладах освіти» науковцями приділено достатньо уваги, проте деякі аспекти потребують ґрунтовнішого вивчення, нами було обрано тему статті «Теоретичні аспекти аналітико-експертної діяльності в ЗНЗ».

Мета статті: Здійснити теоретичний аналіз аналітико-експертної діяльності в ЗНЗ.

Завдання статті: Дослідити теоретичні аспекти аналітико-експертної діяльності в ЗНЗ.

Виклад основного матеріалу. Збагачення і приріст управлінського потенціалу педагогічного колективу навчального закладу залежать від інтенсифікації аналітико-експертної діяльності на всіх ієрархічних рівнях управління.

Аналітико-експертна діяльність - процес організації науково обґрунтованих і практико-орієнтованих дій, спрямованих на отримання об'єктивної інформації про сутність, умови та результати функціонування об'єкта (об'єктів) експертизи засобами її збору, обробки, аналізу й узагальнення.

Управління аналітико-експертною діяльністю – процес залучення відповідальних осіб до планування, відбору, підготовки експертів-аналітиків і розподілу видів роботи між ними для проведення аналізу та об'єктивної компетентної оцінки освітньої діяльності закладів і установ освіти регіону з метою отримання надійної інформації для прийняття управлінських рішень щодо підвищення ефективності функціонування загальної середньої освіти .

Нормативно - правові документи, які регламентують АЕД Закони України: “Про освіту” (ст.5, 10, 11, 12, 14, 17) “Про загальну середню освіту”, “Про дошкільну освіту”, “Про позашкільну освіту”, ”Про інформацію”, “Про доступ до публічної інформації”, “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності” (від 5.04. 2007р. №877-V), “Про наукову та науково-технічну експертизу” (від 10.02.1995 р. №51/95-ВР), Постанови Кабінету Міністрів України: “Про ліцензування, атестацію та акредитацію закладів освіти” (від 12.02.1996р. № 200), ”Про ліцензування діяльності і надання освітніх послуг” (від 08.08.2007р. № 1019).

Науковий інтерес до аналітики та експертизи в освітньому просторі з'явився у кінці 70- х років ХХ століття і був викликаний невідповідністю завдань, що висувало суспільство, та характером управління навчальними закладами. Саме тоді активізувались пошуки теоретичних основ управління школою, які базувались на педагогічних концепціях А. С. Макаренка, В. О. Сухомлинського, К. Д. Ушинського та ін. Увага науковців і практиків була зосереджена на дослідженні шляхів досягнення мети школи та завдань управління нею; виділення взаємозв'язків школи і соціального середовища; структурування змісту управлінської праці керівників навчальних закладів; формування прогнозу їх розвитку на основі аналізу та оцінювання ефективності освітньої діяльності; обґрунтування переваг соціально-психологічних функцій в управлінні над оперативно-технологічними тощо [2].

Аналітико-експертна діяльність нині розглядається в аспекті внутрішкільного контролю, який, за твердженням Ю.К. Конаржевського, "обов'язково вступає у взаємодію з педагогічним аналізом". У трактуваннях контролю як управлінської функції наявні такі ключові поняття: "аналіз" і "контроль" (Ю.К. Конаржевський [3]), "оцінно-коригувальний підсумковий аналіз" та "корекція" (В.І. Маслов [4]), "оцінка", "аналіз", "перевірка" та "облік" (О.І. Мармаза [5]), "упорядкування інформації", "аналіз" та "оцінка" (В.П. Симонов). Як бачимо, більшість авторів контрольної діяльності розглядають насамперед як аналіз та оцінку, що підтверджує значення аналітико-експертної діяльності у реалізації функції контролю.

Ю.А. Конаржевський обґрунтував необхідність керування аналітичною діяльністю для забезпечення ефективного наукового управління навчальними закладами і вказав на такі характерні риси аналітичної діяльності, як структурну специфічність, функціональну інтегративність, наскрізний характер, системний зміст діяльності [6].

Розглядаючи АЕД як діяльність системи, описано властиві типи її поведінки: найпростішу, програмну, рефлексивну, адаптивну, евристичну, інвективну, що підкреслює її динамічність і багатofакторність. Теоретичний аналіз АЕД дозволяє встановити, що ця діяльність за характером є активною, полісуб'єктною, поліфункціональною, цілеспрямованою, процесуально-операційною, продуктивно-репродуктивною, технологічною, регламентаційною, практично орієнтованою, дискретною, детермінованою соціально-психологічними, морально-етичними, матеріально-технічними, регіональними умовами.

Характеризуючи АЕД з позицій *системного* підходу, у ній виокремлено такі елементи: регіональні умови, підставу, мотиви, цілепокладання, характер, суб'єкти, об'єкти, форми, процес, методи, процедури, аналітико-експертний продукт [7].

Управління аналітико-експертною діяльністю розглядається нами як система, яка, з одного боку, підтримується такими статичними компонентами як концептуально - цільовий та теоретико - нормативний, а з іншого - дає змогу постійно розвиватись організаційно-управлінській та результативній підсистемам з метою регулювання професійним зростанням керівних кадрів освіти та використання їх потенціалу для отримання об'єктивної інформації як підстави для прийняття управлінських рішень з метою модернізації сфери загальної середньої освіти, спрямованої на вдосконалення навчально-виховного процесу як умови становлення і особистісного розвитку кожного учня.

На ефективність структуризації змісту аналітико-експертних функцій педагогічних працівників указує Г.В.Сльникова: "Якщо контроль і прогнозування проводить керівник, то він на себе бере відповідальність за якість виконаних дій. Якщо контроль і прогнозування проводить виконавець, він сам відповідає за якість своєї роботи, переходить від механічних дій до усвідомлених, тому що зацікавлений у їх продуктивності" [2].

Результативність та ефективність управління аналітико-експертною діяльністю залежить від концептуального, науково-методичного, нормативно-правового, матеріально-технічного забезпечення системи управління освітою [1].

Управління аналітико-експертною діяльністю є ключовим фактором формування освітньої політики, визнання її концептуальних пріоритетів сприятиме підвищенню ефективності управлінських рішень, направлених на вдосконалення навчально - виховного процесу кожного навчального закладу. для забезпечення регіонального ринку праці кваліфікованими працівниками.

Аналітична та експертна діяльність у теоретичному аспекті не повністю інтегровані. За змістом аналітико-експертна діяльність близька до таких типів діяльності, як інформаційно-аналітична, контрольно-аналітична, контрольно-оцінна, експертно-діагностична та інші [1].

Висновки. В основі дослідження «теоретичних аспектів аналітико-експертної діяльності в ЗНЗ» нами було здійснено аналіз теоретичного та методичного забезпечення, що дало змогу ґрунтовніше розкрити особливості управління освітою.

Під час дослідження ми з'ясували що, приріст управлінського потенціалу педагогічного колективу навчального закладу залежать від інтенсифікації аналітико-експертної діяльності на всіх ієрархічних рівнях управління. Нами було зясовано нормативно - правові документи, які регламентують АЕД.

Досліджуючи АЕД ми зясували що, Ю.А. Конаржевський обґрунтував необхідність керування аналітичною діяльністю для забезпечення ефективного наукового управління навчальними закладами і вказав на такі характерні риси аналітичної діяльності, як структурну специфічність, функціональну інтегративність, наскрізний характер, системний зміст діяльності.

Розглядаючи АЕД як діяльність системи, було нами зясовано і описано властиві типи її поведінки: найпростішу, програмну, рефлексивну, адаптивну, евристичну, інвективну, що підкреслює її динамічність і багатофакторність. Управління аналітико-експертною діяльністю розглядається нами як система, яка, з одного боку, підтримується такими статичними компонентами як концептуально - цільовий та теоретико - нормативний, а з іншого - дає змогу постійно розвиватись організаційно-управлінській та результативній підсистемам.

Ми погоджуємось з думкою Г.В.Єльнікової яка вказує на ефективність структуризації змісту аналітико-експертних функцій педагогічних працівників.

Нами було з'ясовано що управління аналітико-експертною діяльністю є ключовим фактором формування освітньої політики, визнання її концептуальних пріоритетів сприятиме підвищенню ефективності управлінських рішень, направлених на вдосконалення навчально - виховного процесу кожного навчального закладу.

Завдання нашого дослідження вважаємо виконаним, однак питання управління аналітико-експертною діяльністю ЗНЗ потребує подальшого вивчення.

Список використаних джерел та літератури

1. Боднар О. С. Управління аналітико – експертною діяльністю у сфері загальної середньої освіти регіону (теоретико - прикладний аспект) : Монографія / О. С. Боднар. – Тернопіль : Крок, 2013.
2. Адаптивне управління : сутність, характеристика, моніторингові системи : колективна монографія. / Г. В. Єльнікова, Т.А. Борова, О.М. Касьянова [та ін.] ; за заг. ред. Г. В. Єльнікової. – Чернівці : Технодрук, 2009.
3. Андрущенко В. Державно-громадський характер управління освітою / В. Андрущенко // Вища школа України: Теоретичний та науково-методичний часопис. - К., 2011. - №3.
4. Антипов А. Г. Основные тенденции развития образования в глобализирующем мире / А. Г. Антипов, Ю.С. Макаров // Alma mater : Вестник высшей школы, 2011. - № 6.
5. Анисимов О. С. Методологи : сущность и события / О. С. Анисимов. – М. : Энциклопедия управленческих знаний. – 2007.
6. Конаржевський Ю. А. Педагогический анализ учебно-воспитательного процесса и управление школой / Ю. А. Конаржевський. – М. : Педагог, 1986. – 144 с.
7. Боднар О. С. Менеджмент педагогічного персоналу загальноосвітнього навчального закладу : навч.-метод. посіб. / Боднар О. С. , Запорожан І. Г. , Романюк А. Й. ; за заг. ред. О. С. Боднар. – Тернопіль : Астон, 2011. - 320 с.

С. Гылюк

Теоретические аспекты аналитико-экспертной деятельностью в ОУЗ

В данной статье сделан обзор научной литературы и нормативно-правовой базы по вопросу теоретических аспектов аналитико - экспертной деятельности в ОУЗ, что позволяет основательно раскрыть особенности управления образованием. Были рассмотрены основные аспекты аналитико - экспертной деятельности в ОУЗ. Освещены основные пути объективного и корректного решения проблем аналитико-экспертной деятельности ОУЗ.

S. Gilyuk

Theoretical aspects analytical and expert activities in the GEI

In this article the review of scientific literature and normatively-legal base is carried out through question of theoretical aspects of analytical - expert activity in GEI, that gives an opportunity to explore the features of management education in more details. It was considered to basis aspects of analytical - expert activity in GEI. The basic ways of objective and correct decision of problems of analytical - expert activity of GEI are reflected.